2009 m. vasario 9 d.

Memorandumas dėl naujai įsigaliojusios Europos mokėjimo įsakymo procedūros

2008 m. gruodžio 12 d. įsigaliojo Europos Parlamento ir Tarybos reglamentas (EB) Nr. 1896/2006, nustatantis Europos mokėjimo įsakymo procedūrą („**Reglamentas**"). Europos mokėjimo įsakymo procedūra siekiama supaprastinti ir pagreitinti tarptautinio pobūdžio bylų dėl piniginių reikalavimų procesą bei sumažinti jo išlaidas.

Naudojantis Reglamento sukurtu Europos mokėjimo įsakymu, atsirado nauja galimybė išieškoti skolas iš skolininkų, kurie yra įsikūrę kitose Europos Sąjungos (išskyrus Daniją) valstybėse, net nesikreipiant į tos valstybės teisininkus, taigi procesas yra operatyvesnis ir pigesnis.

Europos mokėjimo įsakymo procedūros taikymas

Europos mokėjimo įsakymo procedūra taikoma civilinėse ir komercinėse bylose, siekiant išieškoti tam tikrus piniginius reikalavimus. Reglamente yra apibrėžti kriterijai, pagal kuriuos nustatoma, ar konkretų piniginį reikalavimą galima išieškoti naudojantis Europos mokėjimo įsakymu, pavyzdžiui taip galima išieškoti pinigų sumas, kurių mokėjimo terminas yra suėjęs tuo metu, kai pateikiamas prašymas išduoti Europos mokėjimo įsakymą. Reikalauti galima ne tik pagrindinio įsiskolinimo sumos, tačiau ir sutartinių netesybų, palūkanų bei patirtų išlaidų kreipiantis į teismą.

Reglamentas dažniausiai taikomas reikalavimams, kylantiems iš sutartinių prievolių, o reikalavimams, kylantiems iš nesutartinių prievolių, Reglamentas galės būti taikomas jei: (i) reikalavimai buvo šalių susitarimo dalykas arba tokia skola buvo pripažinta arba (ii) reikalavimams, kurie kyla iš turto bendros nuosavybės teisės.

Europos mokėjimo įsakymą išduodančių teismų jurisdikcija yra nustatoma pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo. Pagal bendrą šiame reglamente nustatytą taisyklę, kreiptis dėl Europos mokėjimo įsakymo reikia į valstybės, kurioje yra skolininko buveinė, teismą, tačiau Tarybos regalentas (EB) Nr. 44/2001 numato eilę išimčių, kuriomis pasinaudojant galima kreiptis į Lietuvos teismus ir tada, kai skolininko buveinės vieta yra ne Lietuvoje:

- kai reikalavimas kyla iš sutarties, ir prievolės įvykdymo vieta pagal sutartį yra Lietuvoje (jei nesusitariama kitaip, prekių pardavimo atveju Lietuva bus prievolės įvykdymo vieta, jei prekės buvo arba turėjo būti pristatytos Lietuvoje, paslaugų teikimo atveju – jei paslaugos buvo suteiktos Lietuvoje arba turėjo būti čia suteiktos).
- kai reikalavimas susijęs su filialo, agentūros ar kitokio įmonės padalinio, esančių Lietuvoje, veikla.

Kreipiantis į teismą bet kurioje Europos Sąjungos valstybėje visada yra pildomas Reglamentu nustatytmos vienodos formos prašymas. Kreipiantis į teismą Lietuvoje, šis prašymas turi būti užpildytas lietuviškai, kreipiantis į teismą kitose Europos Sąjungos valstybėse, atitinkamai skiriasi kalba, kurią reikia vartoti prašymo užpildymui.

Reglamentas netaikomas:

- mokesčių ir muitų byloms;
- administracinėms byloms;
- valstybės atsakomybei už veiksmus ar neveikimą vykdant valstybės įgaliojimus;
- nuosavybės teisėms, atsirandančioms iš santuokos, testamentų ir paveldėjimo;
- bankroto byloms, byloms, susijusioms su nemokių bendrovių ar kitų juridinių asmenų likvidavimu, susitarimams tarp kreditorių ir skolininkų tokiose bylose ir analogiškoms procedūroms;
- socialiniam draudimui.

Europos mokėjimo įsakymo procedūros privalumai:

- **Dėl Europos mokėjimo įsakymo išdavimo kitoje Europos Sąjungos valstybėje galima kreiptis nesinaudojant tos valstybės teisininkų paslaugomis**

[1] Toliau tekste vartojama sąvoka „Europos Sąjunga" apima visas valstybes, išskyrus Daniją.

Paprastai kreipimasis į teismą kitoje Europos Sąjungos valstybėje trunka gana ilgai, taip pat besikreipiant tenka mokėti už teisininkų paslaugas bei dažnai didelės apimties dokumentų vertimus. Kreipiantis dėl Europos mokėjimo įsakymo išdavimo visoje Europos Sąjungoje, procesas trunka trumpiau, taupomos išlaidos teisininkų užsienio šalyje paslaugoms, ir versti reikia tik pagrindinius dokumentus.

- **Nustatytos visų dokumentų, susijusių su Europos mokėjimo įsakymu formos, kurias paprasta užpildyti, taip pat bendra Europos mokėjimo įsakymo išdavimo tvarka, dėl ko procesas yra operatyvus ir pigesnis nei iki šiol**

Kreipiantis į teismą dėl Europos mokėjimo įsakymo išdavimo reikia užpildyti standartinę prašymo formą, kurioje nurodoma informacija apie ieškovą, atsakovą, nurodoma informacija, apibūdinanti reikalavimą.

Kai prašymas dėl Europos mokėjimo įsakymo išdavimo pateikiamas Lietuvoje, jo nagrinėjimui taikomos Civilinio proceso taisyklės, reglamentuojančios teismo įsakymo išdavimą. Prašymo, pateikto Lietuvoje priėmimo klausimas turi būti išsprendžiamas ne vėliau kaip kitą dieną po jo pateikimo. Išsprendus priėmimo klausimą, Europos mokėjimo įsakymas išduodamas ne vėliau kaip kitą dieną po priėmimo dienos, taigi nuo prašymo pateikimo iki Europos mokėjimo įsakymo išdavimo yra itin trumpas laiko tarpas. Išduodamas Europos mokėjimo įsakymą teismas turi patikrinti, ar prašymas atitinka jam keliamus formalius reikalavimus. Ne vėliau kaip kitą dieną po Europos mokėjimo įsakymo priėmimo jis siunčiamas atsakovui nurodant, kad atsakovas per 20 dienų gali: (i) sumokėti Europos mokėjimo įsakyme nurodytas sumas arba (ii) pareikšti prieštaravimus dėl pateikto reikalavimo.

Kai prašymas dėl Europos mokėjimo įsakymo pateikiamas kitoje Europos Sąjungos valstybėje, teismas yra įpareigotas jį išnagrinėti kuo greičiau – nors terminai pagal kiekvienos šalies nacionalinę teisę skirsis, procesas dėl Europos mokėjimo įsakymo visada yra greitesnis nei procesas ginčo teisenos tvarka. Bet kurioje Europos Sąjungos valstybėje terminas, per kurį skolininkas galės sumokti reikalaujamą sumą pagal Europos mokėjimo įsakymą arba pareikšti prieštaravimus, daugiausiai yra 30 dienų nuo Europos mokėjimo įsakymo įteikimo atsakovui. Prieštaravimai visoje Europos Sąjungoje taip pat pareiškiami naudojant vieną Reglamentu patvirtintą tipinę formą.

Jei atsakovas prieštaravimo nepateikia, Europos mokėjimo įsakymas įsiteisėja, jį išdavęs teismas įsiteisėjusį Europos mokėjimo įsakymą patvirtina užpildydamas Reglamentu nustatytos formos pažymą ir tokį Europos mokėjimo įsakymą galima priverstinai vykdyti visoje Europos Sąjungoje (Lietuvoje įsiteisėjęs Europos mokėjimo įsakymas perduodamas antstoliui, kuris užsiima jo vykdymu).

Jei atsakovas prieštaravimą visgi pateikia – priklausomai nuo pareiškėjo pageidavimo – procesas tęsiamas Europos mokėjimo įsakymą išdavusios Europos Sąjungos valstybės teisme pagal įprastas tos valstybės civilinio proceso taisykles arba pasibaigia šioje stadijoje, tačiau pareiškėjas išsaugo galimybę pakartotinai kreiptis į teismą įprasta civilinio proceso tvarka.

Jei Europos mokėjimo įsakymas yra išduotas Lietuvoje, atsakovui pateikus prieštaravimus teismas ne vėliau kaip per tris dienas praneša apie tai prašymą pateikusiam asmeniui ir nurodo, kad jis gali primokėti trūkstamą žyminio mokesčio dalį (apie jo dydį paaiškinta toliau) ir per keturiolika dienų (i) paduoti ieškinį dokumentiniame procese arba (ii) ieškinį ginčo teisenos tvarka. Jei ieškinys nepaduodamas, išduotas Europos mokėjimo įsakymas panaikinamas, tačiau išlieka galimybė su tuo pačiu reikalavimu kreiptis į teismą pakartotinai.

- **Už Europos mokėjimo įsakymo išdavimą mokėtinas mažesnis žyminis mokestis**

Teismui mokėtini mokesčiai pagal Reglamentą nė vienoje Europos Sąjungos valstybėje negali viršyti įprasto civilinio proceso teismo mokesčių, tačiau paprastai teismo mokesčiai naudojantis supaprastinta procedūra (kokia ir yra Europos mokėjimo įsakymo procedūra) būna mažesni nei kreipiantis į teismą ginčo teisenos tvarka.

Lietuvoje už prašymą išduoti Europos mokėjimo įsakymą mokėtina ¼ to žyminio mokesčio, kuris būtų mokamas teikiant ieškinį teismui ginčo teisenos tvarka. Tuo atveju, jei atsakovui pateikus prieštaravimus į teismą kreipiamasi paduodant ieškinį dokumentinio proceso tvarka, už tokį ieškinį mokėtina pusė žyminio mokesčio sumos nei ta, kuri būtų mokama kreipiantis į teismą ginčo teisenos tvarka. Pavyzdžiui, jei reikalavimo suma yra 5000 litų, už prašymą dėl Europos mokėjimo įsakymo išdavimo mokėtina žyminio mokesčio suma yra 37,5 litai, už ieškinį, paduodamą dokumentiniame procese – 75 litai, už ieškinį ginčo teisena – 150 litų.

- **Prie prašymo išduoti Europos mokėjimo įsakymą nereikia pridėti įrodymų, pagrindžiančių reikalavimą – užtenka juos tik aprašyti**

Reikalavimą pagrindžiantys įrodymai aprašomi prašymo formoje, tačiau jų pridėti nereikia. Taip sutaupomos dokumentų vertimo ir paruošimo pateikti teismui išlaidos bei laikas.

- **Europos mokėjimo įsakymas – papildoma priemonė, nepakeičianti kitų Lietuvos civilinio proceso teisėje numatytų bylinėjimosi galimybių**

Kreipimasis dėl Europos mokėjimo įsakymo išdavimo nepanaikina ir nepakeičia kreditoriaus galimybės kreiptis į teismą naudojantis įprastais jo teisių gynimo būdais civiliniame procese – pvz. Lietuvoje į teismą galima bus kreiptis ginčo teisenos tvarka, o tam tikrais atvejais – ir dokumentinio proceso tvarka arba prašant išduoti teismo įsakymą, o kreipimasis dėl Europos mokėjimo įsakymo išdavimo nėra privalomas. Kai dėl Europos mokėjimo įsakymo išdavimo kreipiamasi kitoje Europos Sąjungos valstybėje ir nurodoma, kad jei atsakovas pareikš prieštaravimus, proceso nepageidaujama tęsti pagal kitos Europos Sąjungos valstybės teisę, atsakovui pareiškus prieštaravimus procesas nebus tęsiamas toje Europos Sąjungos valstybėje, tačiau bus išsaugota teisė kreiptis į tos valstybės teismą pagal jos civilinio proceso taisykle,s, arba į teismą ginčo teisenos tvarka Lietuvoje, jei šalių ginčas gali būti teisingas ir Lietuvos teismams pagal Tarybos reglamentą (EB) Nr. 44/2001 dėl jurisdikcijos ir teismo sprendimų civilinėse ir komercinėse bylose pripažinimo.

- **Išduotas Europos mokėjimo įsakymas pripažįstamas ir vykdomas kitose Europos Sąjungos valstybėse be papildomos pripažinimo procedūros**

Jei atsakovas per nustatytą terminą nepareiškia prieštaravimų, Europos mokėjimo įsakymas įsiteisėja, jį išdavęs teismas tokį įsakymą patvirtina Reglamentu nustatyta forma, ir tada Europos mokėjimo įsakyme nurodytas sumas iš atsakovo priverstine tvarka galima bus išieškoti visoje Europos Sąjungoje.

Jei Europos mokėjimo įsakymas išduotas Lietuvoje ir jis bus vykdomas Lietuvoje, siekiant išieškoti pagal Europos mokėjimo įsakymą priteistas sumas reikia Europos mokėjimo įsakymą ir jo įsiteisėjimą patvirtinančią formą pateikti antstoliui, ir tai prilygsta vykdomajam dokumentui. Jei Europos mokėjimo įsakymas ir jo įsiteisėjimą patvirtinanti forma išduoti kitos Europos Sąjungos valstybės teismo, prieš pateikiant šiuos dokumentus antstoliui juos reikės išversti į lietuvių kalbą. Jei Lietuvoje išduotą Europos mokėjimo įsakymą ir jo įsiteisėjimą patvirtinanti forma vykdymui bus pateikiami kitoje Europos Sąjungos valstybėje, juos reikės išversti į kalbą, pripažįstamą ten, kur Europos mokėjimo įsakymas bus vykdomas.

Tikimės, kad ši informacija Jums bus naudinga. Pageidaujant kreiptis į teismą dėl Europos mokėjimo įsakymo išdavimo, mūsų advokatų kontora Jums paruoš visus reikiamus dokumentus.

Šiame memorandume pateikta informacija yra tik bendro pobūdžio ir ja neturi būti remiamasi kaip teisine nuomone, konsultacija ar patarimu. Dėl konsultacijų konkrečiais klausimais patariame kreiptis į advokatų kontoros Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai LAWIN advokatę Viliją Vaitkutę Pavan ar kitus advokatų kontoros Lideika, Petrauskas, Valiūnas ir partneriai LAWIN Ginčų ir transporto praktikos grupės teisininkus.

Jogailos 9/1, LT-01116 Vilnius
Tel. 8 5 268 1888
Faks. 8 5 212 5591
vilnius@lawin.lt
www.lawin.com